

Munich Personal RePEc Archive

**Integrated reporting as a tool for
communication of corporate information
in the COVID-19 conditions**

Atanasov, Atanas and Marinova, Romyana

University of Economics - Varna, University of Economics - Varna

2020

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/105256/>
MPRA Paper No. 105256, posted 14 Jan 2021 16:01 UTC

ИНТЕГРИРАНОТО ОТЧИТАНЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА КОМУНИКИРАНЕ НА КОРПОРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19

Атанас Атанасов, гл. ас. д-р
Румяна Маринова, гл. ас. д-р
Катедра „Счетоводна отчетност“
Икономически университет – Варна
E-mail: atanasov_at@ue-varna.bg,
E-mail: r_marinova@ue-varna.bg

***Резюме:** Целта на настоящия доклад е да се извърши кратък анализ на възможните ефекти в резултат на COVID-19 върху начина, по който предприятията комуникират корпоративна информация с финансов и нефинансов характер, и използването на интегрираните отчети като възможен инструмент в тази комуникация.*

Основният извод се свежда до необходимостта интегрираният отчет да предостави информация какви нови финансови и нефинансови ключови показатели за изпълнение (KPI) са възникнали, и какви са техните целеви стойности, както и обвързването им със стратегията и бизнес модела на предприятието. Необходимо е изготвянето на ясни насоки и разработването на минимален набор от изисквания за докладване, включително специфични за сектора изисквания в резултат на различната тежест на COVID-19 върху отделните отрасли на икономиката.

***Ключови думи:** интегрирано отчитане, COVID-19, бизнес модел, риск.*

***JEL:** M41.*

INTEGRATED REPORTING AS A TOOL FOR COMMUNICATION OF CORPORATE INFORMATION IN THE COVID-19 CONDITIONS

Atanas Atanasov, Chief Assist. Prof., PhD
Rumyna Marinova, Chief Assist. Prof., PhD
Accounting Department, University of Economics - Varna
E-mail: atanasov_at@ue-varna.bg,
E-mail:r_marinova@ue-varna.bg

***Abstract:** The purpose of this paper is to provide a brief analysis of the possible effects resulting from COVID-19 on the way companies communicate their financial and non-financial corporate information and the use of integrated statements as a possible tool in this communication.*

Our conclusions shows the need for the integrated report to provide information on what new financial and non-financial key performance indicators (KPIs) have emerged, and

what their target values are, as well as their relationship to the company's strategy and business model. Clear guidelines and the development of a minimum set of reporting requirements, including sector-specific requirements, need to be developed as a result of the different weighting of COVID-19 on individual sectors of the economy.

Key words: *Integrated Reporting, COVID-19, business model, risk.*

JEL: *M41.*

Въведение

Началото на 2020 г. беше белязано с избухването на пандемията COVID-19 в много части на света. Много правителства реагираха с ограничения на икономическите дейности, които нямат аналог в най-новата ни история: от частично ограничаване до пълно блокиране на определени индустрии и дейности. Безспорно негативните ефекти върху националните икономики са значителни: намаляване на БВП, свиване на пазарите, увеличаване на безработицата, увеличаване на дълговото бреме, невъзможност за функциониране на цели отрасли в икономиката, промяна в поведението на икономическите субекти и др. На ниво предприятие ефектите също са силно обезпокояващи, изразяващи се в проблеми с ликвидността, платежоспособността, силна волатилност в стойността на активите (особено на тези с финансов и нематериален характер), трудности в планирането на паричните потоци и определянето на справедливите стойности във финансовите отчети и т.н.

В контекста на тази икономическа действителност, нуждата от адекватна, навременна, ясна и верифицируема корпоративна информация все повече се изостря. Традиционната финансова информация не позволява да се обхванат адекватно всички въздействия на COVID-19 върху компаниите и върху корпоративното управление. Инвеститорите и други заинтересовани страни търсят начини за подобряване на корпоративното отчитане извън основните финансови отчети, които по същество отразяват минали събития. Може да се каже, че към днешна дата съществува сериозна нужда от ориентирана към бъдещето информация, която позволява по-цялостен поглед върху въздействието на външните влияния, свързани с пандемията, върху предприятията. В крайна сметка силното въздействие на пандемията върху **бизнес моделите** изисква преосмисляне на практиките за докладване на корпоративна информация.

Целта на настоящия доклад е да се извърши кратък анализ на възможните ефекти в резултат на COVID-19 върху начина, по който предприятията комуникират корпоративна информация с финансов и нефинансов характер, и използването на интегрираните отчети като възможен инструмент в тази комуникация.

1. Нуждата от „пълна“ картина за бизнеса

В контекста на нестихващата световна пандемия предприятията са призовани да предоставят прозрачна информация за това как COVID-19 влияе върху техния бизнес, за да получат доверието на обществото. Крайната цел е да се намери начин за разкриване на финансова и нефинансова информация, което да даде пълна „картина“ за текущите резултати, рисковете и перспективите пред компанията и най-важното – да даде отговор на въпроса: Дали и как ще се промени бизнес моделът на компанията в резултат на настъпилата криза? Интегрираното отчитане (IR) е само един от възможните инструменти в тази комуникация. Разработената рамка за интегрирано отчитане изисква от компаниите да разкриват информация за техния бизнес модел, дефиниран като „избраната система от входни данни, бизнес дейности и резултати, която има за цел да създаде стойност в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план“ (IRC, 2020). Анализът на бизнес модела е от основно значение за инвеститорите, за да могат адекватно да оценят способността на компанията да създава и поддържа стойност с течение на времето. Това важи за всеки вид бизнес, като най-силно засяга тези, които залагат на нетрадиционни бизнес модели в своето развитие. Ето защо, когато криза като COVID-19 засегне дадена компания, нейните ръководители трябва да направят оценка на въздействието върху техния бизнес модел, както текущо, така и в дългосрочен план, заключава Thomas Ritter. (Ritter, 2020) Разбира се разкриването на информация за бизнес модела винаги трябва да отчита и заплахите и рисковете да се разкрие „тайната на успеха на фирмата“. Съществуват и виждания, които подкрепят разкриването на бизнес модела на фирмата, като го смятат за „артикулация на икономиката на фирмата, показвайки как ключовите промени в самия бизнес или в неговата среда биха повлияли на резултатите“. (ICAEW, 2010)

Освен това корпоративните мениджъри са не просто задължени, а те имат необходимост да комуникират по официален канал пълната информация, като по този начин прекратят разпространението на неофициални новини, които могат да се окажат вредни за управлението на самата криза и за възприемането на реакцията на компанията от заинтересованите страни. Тази информация ще трябва да обхваща широк кръг въпроси, включващи управление на риска, създадените механизми за вътрешен контрол, безопасност на работното място, осигуряване на непрекъснатост на бизнеса и т.н. В тази връзка García-Sánchez, I.-M и др. считат, че благодарение на способността му да предоставя цялостен поглед върху управлението на бизнеса и правилно представяне на процесите за създаване на стойност, интегрираното отчитане може да се използва като основният инструмент за комуникация от компаниите. Той се вписва в настоящия контекст, характеризира се с нарастващо търсене на финансова и нефинансова информа-

ция от инвеститори, регулаторни органи и, макар и косвено, други заинтересовани страни. (García-Sánchez, Raimo, Marrone, & Vitolla, 2020)

Следва да отбележим, обаче, че според Jensen and Berg (2012) интегрираното отчитане е по-често приложимо в развитите страни. (Jensen & Berg, 2012). Тези твърдения могат да бъдат потвърдени и от емпиричните данни за нашата страна. Справка, направена в две от най-големите световни бази с информация по отношение на нефинансовата отчетност (GRI Sustainability Disclosure Database и IR Examples Database) показват, че за периода 2009-2018 г. едва 13 организации от България са публикували само 29 отчета, като само един от тях отговаря на дефиницията за „интегриран отчет“ и е определен като такъв.¹ Тези констатации от своя страна поставят въпроса за пригодността на интегрираната отчетност към размера на предприятията. Определено малкият бизнес трудно би реализирал този холистичен подход в корпоративната отчетност, тъй като той изисква сериозни ресурси от организациите. Подобни са и констатациите на Стефанова и др. според които за българските компании все е предизвикателство интегрирането на разнообразна информация в областта на корпоративната устойчивост. (Стефанова, Динева, & Петрова, 2020) От друга страна на интегрираното отчитане не следва да се гледа като на „панацея“ или да се възприема като своеобразен „бренд“, който е набрал популярност. Цялата концепция за интегрираната отчетност предполага осъзната отговорност на мениджмънта по отношение на съдържанието на оповестената информация. Чрез свързването на съдържание с финансов и нефинансов характер интегрираният отчет може да „изгради“ историята на бизнеса от описанието на бизнес модела, чрез външните фактори, влияещи върху стратегията на бизнеса и управлението за справяне с тях, до обвързването им с текущите финансови показатели от дейността и влиянието им върху бъдещото развитие на компанията. Това дава възможност за анализиране не само на резултатите, но и на перспективите и управлението на бизнеса по начин, който се фокусира върху най-важните му аспекти. Само така тя може да изпълни основното си предназначение и да бъде ефективна.

2. Необходимите действия.

Наред с отрицателните здравни външни ефекти, COVID-19 доведе до значителни реални рискове и загуби за обществото и бизнеса, изисквайки вземане на решения за облекчаване на проблемите с незабавна ликвидност, съкращения, загуба на договори и клиенти и т.н. В този смисъл изглежда необходимо за компаниите да включат в своите корпоративни отчети ин-

¹ GRI Sustainability Disclosure Database: <https://database.globalreporting.org/search/>, видяна на 21.10.2020 и IR Examples Database: <http://examples.integratedreporting.org/home>, видяна на 21.10.2020.

формация, която позволява на собствениците, инвеститорите, служителите и всеки друг потребител да са запознати с незабавните действия, които са предприели за управление и смекчаване на отрицателните външни ефекти, произтичащи от тази пандемия. Бъдещите рискове, свързани с компанията, както и бизнес възможности, които могат да възникнат от новия глобален пейзаж, също трябва да бъдат включени.

Големият обем на оповестената информация в интегрирания отчет се посочва като един от факторите, които затрудняват компаниите при използването на интегрираното отчитане. В тази връзка Ричард Мартин, ръководител на корпоративното отчитане в АССА и автор на *Insights into IR 4* споделя, че „компаниите се опитват да следват принципите на рамката за интегрирано отчитане и предоставят полезна информация в по-кратки отчети, които са по-достъпни за потребителите, което е много положително.“ (АССА, 2020)

Според García-Sánchez, I.-M и др. във връзка с бизнес модела, компаниите трябва първо да предоставят информация, свързана с необходимите инвестиции, които са направени за ограничаване на заразата и свързани с въздействието, което COVID-19 е оказала върху резултатите, постигнати от компанията, и промените, които са били необходими в корпоративната стратегия. (García-Sánchez, Raimo, Marrone, & Vitolla, 2020) Освен това фирмите трябва да предоставят информация за екологичните последици от средствата за защита и социалните последици от пандемията за различните групи, главно доставчици, служители и клиенти.

В условията на коронакриза много по-важна роля има борда на директорите и мениджмънта на компанията, поради по-високата степен на отговорност и високата степен на преценка, които се изискват от ръководствата на предприятията във връзка с оповестяването на специфична чувствителна информация.

Комплексният характер на интегрираната отчетност, както отбелязва Филипова, е плод на съвместните усилия на различните управленски звена в предприятието, като водеща роля имат управленските счетоводители и съставителите на финансовите отчети. (Филипова, и др., 2017) Ето защо необходимата промяна в модела на корпоративното отчитане не може да бъде реализирана без промяна в начина на мислене на счетоводителите и всички други, ангажирани с интегрираната отчетност, служители на компанията. Както отбелязва *Delphine Gibassier* „за да изградим, насочим и внедрим това ново счетоводство, са ни необходими нови счетоводители. Хибридни счетоводители с капацитет да виждат 360 °, а не само 60 °“. (Gibassier, 2020) В изследване на АССА, проведено сред 829 професионални счетоводители показва, че 75% от анкетираните признават, че техните организации трябва да се променят, за да се справят по-добре със социалните неравенства, а 85% смятат, че организациите ще нанесат по-малко щети на околната среда, като се адаптират. Въпреки това едва 54% - смя-

тат, че имат умения и обучение за справяне със социалното управление и управлението на въздействието върху околната среда в своята организация. Мнозина подчертават бариерите, които им пречат да се справят с тези опасения, като потенциални разходи, липса на подкрепа от висшето ръководство и твърде тесен фокус върху финансовата възвръщаемост. (АССА, 2020)

Предвид факта, че концепцията за интегрирана отчетност все още е слабо приложима у нас, то считаме, че насърчаването на интегрираното докладване на финансова и нефинансова информация – независимо, че предприятието може да не изготвя интегриран отчет за дейността си – е необходимо и възможно, като това докладване да намери място в годишния управленски доклад за дейността. Оценката на резултатите от дейността на компанията и бъдещата устойчивост не трябва да обхваща само финансовите измерения и рискове. Включването на нефинансова информация в публично достъпния годишен доклад за управление може да спомогне за подобряване на връзката между финансова и нефинансова информация, както и да допринесе за по-комплексното информироване на заинтересованите страни за резултатите на компанията, рисковете, бъдещото развитие и въздействието върху околната среда и общество. Независимо от важността им, винаги сме считали, че подобни оповестявания обаче трябва да се основават на оценка на съществеността, за да се гарантира, че те се отнасят до въпроси, които наистина са от значение за предприятието и възможностите му за създаване на дългосрочна стойност. (Атанасов & Маринова, 2017) Освен това приемаме, че докладването на нефинансовата информация задължително следва да се обвърже с изграждането на единна система от показатели в конкретни области за оповестяване, която да се прилага с цел повишаване на сравнимостта и аналитичните качества на оповестяваната информация.

Обективният анализ на изложението позволява да бъдат систематизирани определени специфики по отношение на интегрираното отчитане в условията на COVID-19 криза:

- ✓ Ролята на основните видове капитал ще бъде от решаващо значение при изясняване на пълната картина за бизнеса;
- ✓ Оповестяването на основните рискове и несигурности и възможните нови рискове и тяхната проекция във времето е необходимо от гл.т. на изграждането на адекватни стратегии за преодоляването им;
- ✓ Интегрираният отчет трябва да предостави информация за това как **бизнес моделът** и стратегията са се променили, за да отговорят на новите рискове. Дали и как е оценена и подложена на стрес-тестване дългосрочната жизнеспособност на бизнес модела. Изясняването на бизнес модела е от ключово значение още повече като се има предвид и факта, че според глобално изследване на

1367 отчета в 49 % от тях липсва информация за бизнес модела на предприятието (Gibassier, Adams, & Jerome, 2019);

- ✓ Необходимо е интегрираният отчет да предостави информация какви нови финансови и нефинансови ключови показатели за изпълнение (KPI) са възникнали, и какви са техните целеви стойности, както и обвързването им със стратегията и бизнес модела. Именно чрез релацията с конкретни показатели може да се установи изпълнение или неизпълнение на целите;
- ✓ Освен това трябва да има осигурена информация за извършването на цялостен преглед на концепцията за действащо предприятие, който ясно излага основните предположения и направените преценки, на базата на особеностите на дейността. Изисква се и ясно докладване на специфична нефинансова информация и обвързването ѝ с финансовите показатели на компанията за заинтересованите страни, което трябва да демонстрира и степента, до която ръководството е изпълнило задълженията си и подходът, който е използвало за преминаване през кризата.

Заклучение

Днес Европейският съюз и световната икономика са изправени пред едно от най-големите предизвикателства на нашето време при проектирането на средства и инструменти за насърчаване на екологичното и социално възстановяване на икономиката. (Accountancy Europe, 2020) COVID-19 показва, че икономическите, социалните и екологичните аспекти са взаимосвързани. В нестабилната бизнес среда от още по-голямо значение е постигането на общо и хармонизирано ниво на докладване, което да гарантира съпоставимост, последователност и надеждност в рамките на единен интегриран отчет. Това налага изготвянето на ясни насоки и разработването на минимален набор от изисквания за докладване, включително специфични за сектора изисквания в резултат на различната тежест на COVID-19 върху отделните отрасли на икономиката, които не трябва да внасят допълнителна тежест в корпоративната отчетност.

ЛИТЕРАТУРА

ACCA. (01 July 2020). *The quality of reporting under the Integrated Reporting Framework has been slipping, but it is a key way to help tackle risks such as those posed by the Covid-19 crisis.* Извлечено от <https://www.accaglobal.com/ca/en/member/member/accounting-business/2020/07-08/corporate/integrated-reporting.html>

- ACCA. (13 Oct. 2020). *New ACCA Report: Accountants "deeply concerned" about social and environmental impact*, Извлечено от <https://www.prnewswire.com/news-releases/new-acca-report-accountants-deeply-concerned-about-social-and-environmental-impact-301150780.html>
- Accountancy Europe. (20 10 2020). *Joint statement on the revision of the non-financial reporting directive in the context of Covid-19*. Извлечено от <https://www.accountancyeurope.eu/good-governance-sustainability/joint-statement-on-the-revision-of-the-non-financial-reporting-directive-in-the-context-of-covid-19/>
- García-Sánchez, I.-M., Raimo, N., Marrone, A., & Vitolla, F. (2020). How Does Integrated Reporting Change in Light of COVID-19? A Revisiting of the Content of the Integrated Reports. *Sustainability*, 12(18), 7605. doi:<http://dx.doi.org/10.3390/su12187605>
- Gibassier, D. (2 May 2020). *We need radically different accountancy to value companies in a post-pandemic world*. Извлечено от Reuters Event: <https://www.reutersevents.com/sustainability/we-need-radically-different-accountancy-value-companies-post-pandemic-world>
- Gibassier, D., Adams, C., & Jerome, T. (31 July 2019). *Integrated Reporting and the Capitals' Diffusion. (Report published by the French Accounting Standard Setter (Autorité des Normes Comptables))*. Извлечено от https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3429709
- ICAEW. (2010). *Business Models in Accounting: The Theory of the Firm and Financial Reporting*. London: ICAEW.
- IIRC. (20 10 2020). *THE INTERNATIONAL <IR> FRAMEWORK*. IIRC. Извлечено от <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>
- Jensen, J., & Berg, N. (2012). Determinants of traditional sustainability reporting versus integrated reporting. An institutionalist approach. *Business Strategy and the Environment*, 21, 299-316.
- Ritter, T. (20 4 2020 r.). *Assessing Coronavirus's Impact on Your Business Model*. Извлечено от Harvard Business Review: <https://hbr.org/2020/04/assessing-coronaviruss-impact-on-your-business-model>
- Атанасов, А., & Маринова, Р. (2017). Интегрираното отчитане – ново предизвикателство в корпоративното отчитане. *Управление и образование*, 13(1), 106-113.
- Стефанова, М., Динева, В., & Петрова, В. (2020). Нефинансовата отчетност като инструмент за корпоративна прозрачност. In *Кръгова икономика и устойчиви финанси. Съвременни перспективи* (pp. 147-158). София: ВУЗФ.
- Филипова, Ф., Атанасова, А., Георгиев, В., Стефанов, С., Христов, И., Калев, К., Тодорова, С., Минев, М. (2017). *Проблеми и предизвикателства пред счетоводството във връзка с концепцията за интегрирана отчетност*. Варна: Знание и бизнес.